

Colla Excursionista Cassanenca

de la U. D. Cassà

CIRCULAR PER ALS SOCIS

Núm. 9

Setembre del 1965

PEDRALTA. - Aquest curiós bloc granític, de forma basculant, es troba situat en la serralada litoral que mira a la Vall d'Aro, entre les poblacions de Solius i Sant Feliu de Guixols.

Embotits i Conserves de Carn

La Selva

JOSEP ALBERTÍ LAPEDRA

Camplonc: Telèfon núm 1

Cassà de la Selva: Telèfons núms. 122 i 62

Escola de Xofers **Palamós**

Les classes teòriques en el local de la Colla Excursionista

Descompte especial per als socis de la Colla

Informació i detalls: **BAR SALVI**

Representant a Cassà:

JORDI HEREU (à) Cardina

MEDITACIÓ

L'EXCURSIONISTA posseeix una envejable trilogia: té per sostre, el firmament; per horitzó, l'infinít; i, per camí, la llibertat.

S'entafora arreu; reb l'emoció directa del gaudi contemplatiu, i, s'emplena els pulmons d'aire pur. Aquest bany de bellesa i d'atmosfera immaculades es filtren ben endins, i en sorgeix, llavors, com una mena de metamorfosi, l'esclat de noblesa, de companyarisme, d'aquest amor al proïsme, d'inefable benestar espiritual.

El contacte amb els elements: l'eixida i posta del sol; el vent que xiula, canta, amanyaga o envesteix entre plantes i espadats, afraus i galta-penjants de muntanyes; els llençols de neu que encatifen les planes i carenes; la boira suau i a vegades traïdora que es difumina entre cingleres i pics alterosos, o s'enfila arrapant-se pels vessants, destriant-se en frèvolts vels que s'esfilagarsen al més lleu contacte amb els esbarzers, ginesteres i prominències cantelludes; o bé la pluja, adés ploriquejant mandrosament; adés en tamborinades que barren el pas del caminant.

Són els fenòmens que els ofereix la naturalesa de manera directa, sense trabes, per tal de copsar-ne tota l'emotiva intensitat.

* * * * *

Es ben diferent un d'aquest dies de sol, pluja, neu, venteguera, llamps, trons o pedregada, vistos des del poble i més des de ciutat, on s'embordeeix i filtra, o trobar-vos recerats en plena muntanya, o ran la mar, veient i sentint trontollar l'ambient que us envolta amb tota la seva grandiosa i majestuosa placidesa o ferotgia.

L'home de ciutat i el del camp o muntanya no poden entendre's en mesurar la vida en tot això, que ens sembla de més comú i senzill. Malgrat que la gent dels pobles es troben a prop en l'observació d'aquells fenòmens, no per això poden identificar-se amb la del camp, que en reben directament els efectes.

Ve a tomb, per a refermar el precedent, esmentar el cas quan un jorn ens trobàvem en una casa de pagès, i de sobtada començà a ennegrir-se el dia per l'aparició d'una munió compacte de núvols de tempesta, que anaven ribetejant-se de blanc cendrós. A poc es capgiraven, revolcant-se entre sí, com immensa budellada convulsionada. Amenaça imparabile que anava a volcar-se damunt del predi. No es féu esperar l'espetec del primer llamp amb cruiximent sec, sarmentejat en garfis cegadors, fent retrunyir els vidres de portes i finestres. El tro udolà feréstec, amb follia de bèstia ferida de mort. Els núvols s'esbarlaren, com si talment haguessin estat ganivetejats, i, esven-

trats, buidaren l'aigua a samalades, seguit d'espesa calamarsejada que deixà els camins, hortes, vinyes i camps embolcallats amb el sudari de la mort.

I, el vellard de la casa, que estava prop nostre, pronuncià aquells mots planyívols amb un polsím d'ironia, que no he oblidat mai:

—La gent del poble o ciutat, no podeu comprendre la pèrdua que això representa. Nosaltres ho tanquem tot a fora; esperances, il·lusions. En un no res se'n va en orris tota l'anyada.

* * * * *

Aquesta comparança en l'apreciació dels gaudis o danys, la coneix força bé l'excursionista, constituint-se sovint en punt de contacte entre els qui viuen amb exitació constant de presses en les urbs, i el treball dur, però més calculat en temps i lloc del pagès. L'excursionista ha contribuït a descobrir llocs de bellesa i, àdhuc, les necessitats de la gent de muntanya i de la plana.

L'excursionista ha descobert camins poc o gens fressats, i camins de relació humana.

M. Tolosà Surroca

C A L R E C O R D A R . . .

Tal com dèiem en el número vuit de la «Circular per als socis», continuem amb els apartats següents per creure'ls d'interés:

MODISMES

Català:

Anar cremat
Anar errat de comptes
o lluny d'osques
Anar fora camí (amb malícia)
Anar moix
Anar orella baix
Anar tocat i posat
Anar xano, xano
Anar el cor, el pols
Anar els trens (en servei)

Castellà:

Tener prisa
Andar equivocado, echar
cuentas galanas
Ladearse
Andar alicaído, cariacontecido
Andar con las orejas gachas
Andar con pies de plomo
Andar pasito a paso
Latir el corazón, el pulso
Circular

FRASES CORRENTS

A despit
A doll (beure)
A dreta llei
A embostes
A escaire

A expensas, a despecho
A pico de jarro, a chorro
En justicia
A puñados
A escuadra

M. T.

(Continuarà)

EL POU DE LES GOGES

TOT el que és voltat de llegenda i misteri atrau l'atenció de la gent, i així fou com el Pou de les Goges ens cridà l'atenció a nosaltres. Havíem sentit molts comentaris sobre el pou i també ens n'havien explicat algunes llegendes.

Diuen que fa anys, hi varen trobar negat un home, misteriosament; ens han dit també, que un pi que tallaren uns llenyataires, que treballaven per aquells indrets, els caigué dintre el pou i va desaparèixer; altres expliquen que hi ha un xuclador; que han intentat buidar-lo algunes vegades i que no s'ha mogut ni un pam del seu nivell normal, etc.... tots aquests enraonaments varen donar-nos suficient motiu per anar a visitar-lo.

Per alguns fou de decepció; per altres d'admiració, ja que cada u se'n portava feta una idea; algú s'imaginava veure un pou amb curriola i tot. En fi, el Pou de les Goges, no és més que una petita gorga en mig d'un rierot que baixa del costat de Romanyà i que en ajuntar-se amb altres recs formen la riera de Salenys. Al pou s'hi baixa, seguint la carretera de la font de Panedes que es deixa, als 5 ó 6 minuts de caminar, per un corriol poc fressat que hi porta molt a prop.

Intrigats com estàvem, desitjàvem saber tot el que poguessim sobre el pou, amb un lligabosc i una pedra lligada al capdavall, vàrem midar-ne la fondària que no passà dels quatre metres i mig aproximadament; l'aigua era fosca, ja que en aquella hora del matí el sol no havia pogut treure el cap pel mig dels arbres. Amb tot i això, dos intrèpids, dos valents, o millor dit un valent i una valenta, sigui dit amb honor, varen banyar-s'hi sense cap mena de por.

Els companys, que no es banyaven, volien atemoritzar-los dient que sortiria una Goja de llarga cabellera i els estiraria pels peus, i, també, que l'aigua estava infestada de serps, etc....

El més bonic que té el Pou de les Goges, almenys així ho crec jo, és la llegenda popular que també ens explica el senyor Rafael Mas Ripoll, en el seu llibre titulat «Coses de Llagostera». Heus-la ací:

«Conten que allà al cim, en un puig prop del poblet assolellat, un pastor tenia la seva jaça.

Alguna nit, mentre vigilava la ramada que pasturava sota la pàl·lida claror de la lluna, havia vist allà lluny, vers el gorg de la vall, la visió encisadora de les dones d'aigua. I tingué un desig: posseir-ne una.

I ho intentà més d'un cop; i, tossut repetia la prova.

Resolut, l'ardit pastor s'hi encaminava a l'hora que el cel prenia els meravellosos tons moradencs del crepuscle i un silenci exquisit plana sobre tota la vall, a l'hora en què els cims de les muntanyes s'acolorien d'or i porpra.

Cercava la drecera amb dosser de roures i alzinars i, en aquella solitud imponent, plena de vaguetats de misteri, accelerava el pas amb l'ànsia feixuga d'arribar aviat a la bauma encantada.

Només s'oià allà lluny, en la foscor del bosc vellutat i ple de boirina, el xiscle estrident de la xibeca poruga, que dava el seu crit acompassat com un alerta.

Aleshores freturós, s'amagava entre matolls d'esbarzers i eures. I allí, quiet, sense alenar apenes, veia meravellat com sortien de les profunditats del gorg les dones d'aigua.

Tenien el cabell daurat i la pell fruticosament blanca, els ulls intensament blaus, els llavis molsuts i les dents lluminoses com de vori tocat pel raig de lluna.

Sortien gentils, rialleres, aspirant amb delectança l'aroma de l'herba perfumada.

Ell se les mirava encisat, embaladit, i les veia córrer per les voreres del marge.

N'hi havia que collien rams de ginesta i roses de pastor, i se les tiraven l'una a l'altra, i reien, reien... i les seves rialles prenién el so dels brolladors d'aigua cristal.lina.

D'altres es rebolcaven per la molsa o, cercant per l'herbam maduixes boscanes, com botons de rosa, amb delectança, se les portaven a la boca, on es confonien amb la rojor dels seus llavis coral.lins.

Ell, febrós, se sentia àvid de mirar-les i, no podent-se contenir, s'atansà per a heure'n una. Però la seva manca de llestesa trencava l'encant i totes alhora s'endinsaven a la bauna i l'omplien de llum i de color d'ambre i de rosa.

Després tot restava silenciós, ple de misteri.

Aleshores, el pastor se'n tornava consirós i capcot a la solitud de la seva jaça, però ple de desig i de recança, la qual cosa feia que cada cop baixés a la vall amb més delit per a atrapar-ne alguna. I altre cop s'amagava atent i frenètic. Però vingué un dia en què una d'elles, més atrevida, s'apropà massa a l'aguait del pastor i, aquest, d'un bot feréstec, l'engrapà barroer i, forcejant forcejant, se l'endugué.

Diuen que s'hi amullerà i que tingueren una filleta formosa com un

raig de sol. Però un dia es trabaren a paraules i ell, verinós, la increpà: «Ja no hauries de ser una dona d'aigua!».

Se sentí un xiscle esgarrifós, i ella fugint com un llamp per l'espadat de la bauma s'endinsà dintre el gorg misteriós.

I conten després, que en les nits de lluna clara sortia poruga per a pentinar a la seva filleta, quan sola la trobava.

Diuen això molts de la rodalia, que asseguruen haver-la vista més d'un cop.»

Les investigacions que férem no ens varen aclarar res més del què ja sabíem; podem dir, però, que coneixem un altre tros més de les nostres Gavarres que no havíem visitat mai i que per cert va resultar molt bonic.

Només em cal ara fer-vos un advertiment: Si voleu veure dones d'aigua no aneu pas al Pou de les Goges perquè allí ja no en queda ni una.

MONTSERRAT

SECCIÓ DE CINEMA - CLUB

Sessions de Cinema Forum:

Fou inaugurada aquesta nova secció, el dia 2 de Juny passat, amb la pel·lícula AMERICA, AMERICA d'Elia Kazan; interpretada per Stathis Giallelis, Harry Davis i Franck Wolt.

Dirigí el col·loqui el comentarista de Radio Nacional de Barcelona Sr. Jordi Torras.

La 2.ª sessió va tenir lloc el dia 7 de Juliol. Fou pasada la pel·lícula «El Ingenuo Salvaje» (This Sporting Life) de Lindsay Anderson; interpretada per Richard Harris i Rachel Roberts.

Dirigí el col·loqui el crític de les revistes «Destino» i Serra d'Or Sr. Miquel Porter - Moix.

La 3.ª sessió va tenir lloc el dia 4 d'Agost amb la presentació de la pel·lícula EL VERDUGO, film del director espanyol Luís García Berlanga. Interpretada pels artistes Nino Manfredi, Emma Penella i José Isbert.

El colloqui, segons era anunciat en els programes, havia d'anar a càrrec del crític de les revistes «Destino» i Serra d'Or Sr. Antoni Von Kirchner, el qual, degut a la impossibilitat de desplaçar-se a Cassà fou substituït pel Sr. Josep M. López i Llaví crític de Serra d'Or.

Donem les gràcies a tots.

Ja sou soci del Cinema-Club? Adreceu-vos als vocals d'aquesta secció Srs. R. Rabassedas i a J. Roser. Necessitem l'ajuda entusiasta de tothom.

NOTICIARI

Excursions fetes:

Mes de Juliol: Dia 4. Aplec de Banyoles, 32 components.

Dies 10 i 11. Aplec del Matagalls, 11 components.

Dies 17 i 18. Andorra, 19 components.

Mes d'Agost: Dies 8, 9, 10, 11 i 12. Vall d'Aran i Pic d'Aneto.

Dies 21 i 22: Acampada a la Platja de Castell juntament amb els nostres amics del Club Excursionista Pirenenc de Ripoll

Excursions en projecte:

Mes d'Agost: Dia 29. Sant Martí del Canigó.

Mes d'Octubre: Dies 10, 11 i 12. Excursió a Lorda (Lourdes).

Informació i detalls a Lluís Torras.

Conferències:

Tancament del II Cicle de Conferències Quinzenals.

El dia 19 de Maig, en el Casal Familiar, tingué lloc la 9.ª i última conferència del II Cicle.

Anà a càrrec del Dr. Pompeio Pascual, que descapdellà el tema: Cassà i les Gavarres en la Guerra de la Independència.

Exposicions:

El diumenge de la Festa Major va tenir lloc la inauguració de l'Exposició fotogràfica organitzada per la Colla i instal·lada en el Saló de Sessions de la Casa de la Vila, sota el lema: El meu bell país. Sota el patrocini de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis es va inaugurar, també, la II Mostra d'Art organitzada per la Colla.

Classes de Gramàtica Catalana:

El dia 23 de Juliol foren represes les classes de català que duraran fins a finals de Setembre. Tenen lloc els dimarts i divendres de cada setmana.

Sardanes:

El dia 27 de Juliol passat, es començà a ensenyar a ballar sardanes. Es continua fent-ho els dijous de cada setmana.

Sessió de Cinema:

El dia 11 d'Agost, en el Casal Familiar, hi hagué una sessió de cinema que anà a càrrec de la Secció de Cinema i Fotografia de la Unió Excursionista de Vic.

Foren representades les pel·lícules: VI PELEGRINATGE dels CIMS (Del Montserrat a Sant Martí del Canigó) i PIRINEU ARAGONES (Campament internacional d'alta muntanya a Goritz, al peu del Mont Perdut).

BIBLIOTECA

La Visita (*Premi Sant Jordi 1964*) *novel·la de Ramon Folch i Camarasa.*

Domènec Guansé ha dit: «L'autor escriu sota el signe de la naturalitat. Diríem que escriu així com es parla, si no fos que parlem tan malament. Diguem, doncs, amb més exactitud, que escriu com caldria que parléssim. O com parlaríem, si ens ho ensenyaven a l'escola. I també com ho podríem aprendre, per suplir aquesta falta revoltant, tot llegint *La Visita*».

* * *

Nova Antologia de la Poesia Catalana 1900-1964 (*De Maragall als nostres dies*) *per Joan Triadú.*

«Triar és opinar», deia Carles Riba. No altra cosa fan els antologistes quan presenten allò que consideren com el més representatiu d'un autor, d'una època, o de tota una literatura; d'on que tan sovint hom designi les antologies no segons l'exacte enunciat del seu títol, sinó segons el nom de l'antologista. Així, aquesta és l'Antologia Triadú». «En un extens pròleg – veritable assaig que els comentaristes hauran de citar sovint – Joan Triadú explica la seva visió de la poesia catalana moderna i les raons en les quals l'antologista ha apuntalat la tria – i, és clar, l'opinió».

* * *

L'Aperitiu *de Josep M.ª de Sagarra.*

Joan Triadú diu: «La reedició d'aquesta selecció, amb un pròleg de testimoniatge de Rossend Llates, és un encert, perquè ni la primera edició, del 1937, ni una altra de posterior, no eren gens assequibles. Sagarra hi saluda tot d'esdeveniments que són dignes de recordança...».

* * *

Els altres catalans *de Francesc Candel.*

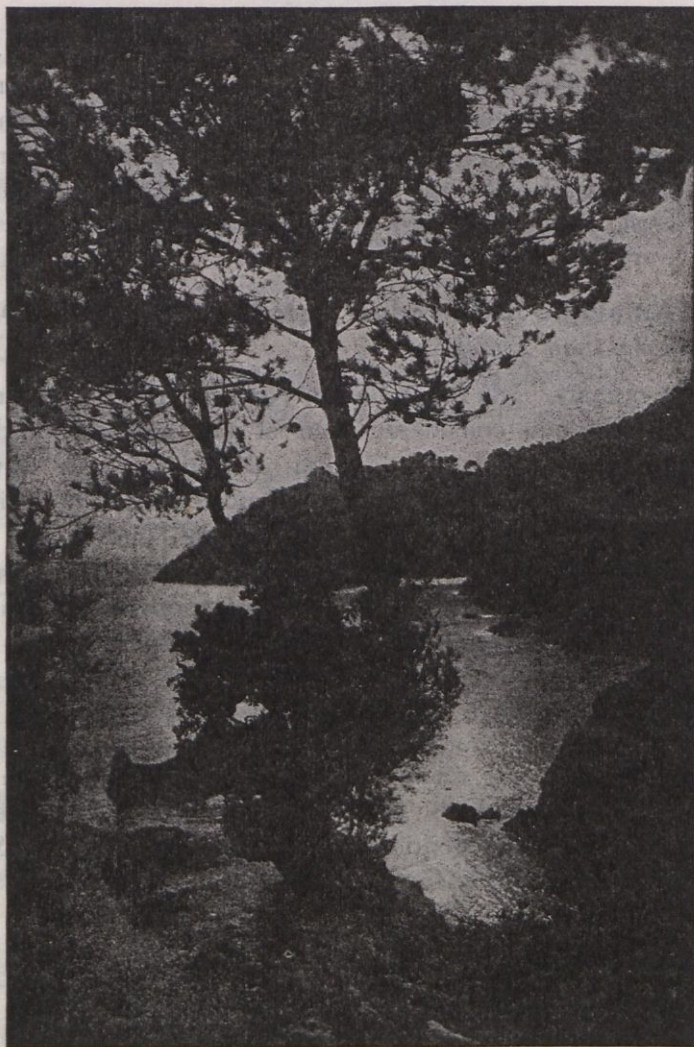
Ha arribat ja a la Setena edició.

Un llibre que cal llegir.

* * *

La pesta *d'Albert Camus. Pròleg i traducció de Joan Fuster.*

Joan Triadú diu: «El so que fa *La pesta* és inconfusible: Ens trobem davant una de les personalitats literàries més marcades del segle XX». «Camus a *La pesta* no en fa gaire, de filosofia, però és un cronista adolorit de l'aventura humana».

Racó de la Costa Brava

(Prop de Calella de Palafrugell)

Bartomeu Rosselló Pòrcel

Nat a Ciutat de Mallorca el dia 3 d'Agost de 1913 morí al sanatori del Brull, Montseny, el dia 5 de Gener de 1938. Tenia 24 anys.

En vida del poeta van aparèixer els llibres titulats «Nou poemes» i «Quadern de sonets». Tots dos editats pels companys d'Universitat. Poc temps després de la seva mort la Residència d'Estudiants publicava «Imitació del foc».

El seu gran amic Salvador Espriu ens diu que: *«Sabé llegir i conversar, aquests difícils guanys d'una adulta cultura. Serví amb rigor una exigent vocació, és conservà fidel a un esprit i a una llengua i fou, enmig de tot, afortunat.*

Perquè va tenir els millors pares, l'afecte d'un germà, nombrosos amics, la guia i l'aplaudiment de mestres.

Conegué amb amor els límits de la seva illa i la seva ciutat, somriugué als seus somnis davant una mar perfecta i pagà amb uns quants versos autèntics la «vana agitació d'haver viscut».

A Mallorca, durant la Guerra Civil

Verdegen encara aquells camps
i duren aquelles arbredes
i damunt del mateix atzur
es retallen les meves muntanyes.

Allí les pedres invoquen sempre
la pluja difícil, la pluja blava
que ve de tu, cadena clara,
serra, plaer, claror meva!

Sóc avar de la llum que em resta dins els ulls
i que em fa tremolar quan et recordo!

Ara els jardins hi són com músiques
i em torben, em fatiguen com en un tedi lent.

El cor de la tardor ja s'hi marceix,
concertat amb fumeres delicades.

I les herbes es cremen a turons
de cacera, entre somnis de setembre
i boires entintades de capvespre.

Tota la meva vida es lliga a tu,
com en la nit les flames a la fosca.

De l'anada al Bassegoda

De lluny l'hem contemplat
des de llevant i ponent
orgullós trencant el vent,
amb sa testa de gegant
torres i aigües dominant,
torrents clars de muntanya
que fan tan bona companya
i a on tots ens hem enmirallat.

Si, el Bassegoda l'haviem contemplat de tots costats, des de la Mare de Déu de Mont, des de la Salut, del Far, de Requesens, dels Angels. És una de les muntanyes altes del pre Pirineu (1.376 m.), i per tant, se'l veu de molts llocs diferents.

Pujar-hi era la nostra mania, tant ens l'haviem mirat, tant n'haviem parlat, que ja no ens quedava gairebé cap més solució que anar-hi, si no volíem que la il·lusió se'ns canviés en recança.

I, el dijous i divendres Sant ens hi adreçarem, mapa a les mans, motxilles a l'esquena, i amb molt d'optimisme al cor.

L'autobús va deixar-nos a Sant Jaume de Llierca, i ens posàrem a caminar seguint el curs del riu Llierca en sentit contrari. Començàvem la nostra marxa al Bassegoda pel mateix camí que porta a Sant Aniol d'Aguges.

Mentre esmorzàvem, a ran de riu, entre roques i a prop d'un pont romànic molt alt i esvelt, ja es parlava de quedar-nos allí, prenent el sol tranquilament, sense amoïnar-nos per pujades i caminades. Tan bé s'hi estava en aquell racó. Crec que només ens va fer anar endavant la gran il·lusió que ens feia la muntanya a on anàvem i el punt d'orgull d'arribar-hi.

Aquesta excursió va quedar marcada per dos detalls ben clars i concrets: va ser molt pesada i bonica alhora.

El primer dia, després de deixar el poblet de Sadernes enrera, seguirem caminant vora el riu que, encaixonat entre nombroses i altes muntanyes pelades baixaven rectes a morir dintre el seu llit de roca polida, on l'aigua, amb transparència de mirall, hi corria lleugera i s'acoloria amb un suau to verd de maragda. En arribar al pont de Valentí prenguerem a mà dreta enfilant-nos per una carretera, costeruda i bastant bona, que passant per la vora de l'Ermita del Riu ens portà fins a La Plana una casa de pagés de les poques que hi han habitades per aquells paratges. Allí dinàrem, al peu

mateix del que sembla ser el barret o cresta del Bassegoda que fa que es diferenciï sempre de les demés muntanyes.

Semblava que teníem la seva punta a l'abast de la mà. Si, si... Per passar la nit, plantàrem les tendes un bon tros més amunt, entre les runes de l'Ermida de Les Agulles, i, el tros que ens en faltava encara!

L'endemà ens vàrem llevar amb el sol, i a les set ja feia estona que caminàvem. A les nou, cansats de bufar i suar, després d'una marxa forçada, de les que fan història, arribàvem a dalt.

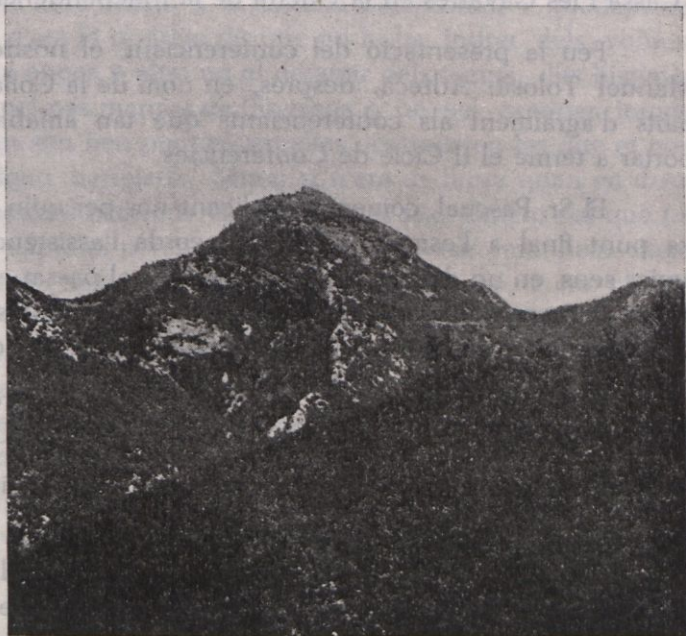
Havia costat una mica, però, valia la pena. No es pot resumir en paraules el que teníem al davant. No n'hi havia prou amb dos ulls per abarcar tanta grandiositat, i no n'hi ha prou, ara, amb totes les lletres de l'alfabet per resumir-la.

Era com si enfilats dalt una talaia de privilegi se'ns obrís als peus, estès, complet, un llibre del que ja més o menys coneixíem els capítols.

El Canigó blanc i majestuós, tant a prop, el Comanegre, les Salines, el Montseny, en fi...

L'estada a dalt va ser molt curta, massa curta, però no ens quedava més temps, ja que retornàvem el mateix dia i el camí a fer era encara molt llarg.

Vàrem dinar al peu de la cresta altra vegada, però en el costat contrari del dia anterior, i emprenguérem el retorn passant per Lliurona des d'on anàrem a buscar el curs d'un altre rierol, el Burró, que travessàrem per arribar finalment a Tortellà. De les quatre hores amenaçadores que contavém estar-hi, al final es convertiren en set hores de marxa interminables.

El Bassegoda des de l'Ermida del Riu

Cassà i les GAVARRES

EL dia 19 de maig d'enguany, tingué lloc, en el Casal Familiar, el tancament del II Cicle de Conferències Quinzenals. La 9.ª i última, fou donada per el nostre apreciat consoci Dr. Pompeo Pascual, amb el suggestiu tema «Cassà i les Gavarres en la Guerra de la Independència».

Féu la presentació del conferenciant, el nostre mestre de Català Sr. Manuel Tolosà. Adrecà, després, en nom de la Colla i en el seu propi, uns mots d'agraïment als conferenciants que tan amablement col·laboraren a portar a terme el II Cicle de Conferències.

El Sr. Pascual, començà explicant-nos per quin motiu era ell qui posava punt final a l'esmentat Cicle. Recordà l'assistència, d'ell i d'uns quants amics seus, en un dels col·loquis, celebrats el passat estiu, en el nostre local. Va explicar-nos que la vetllada, els produí una impressió tan falaguera, que decidiren donar un sentit de continuïtat a aquella coincidència.

Fou així, doncs, com un darrera l'altre s'anaren exposant els interessants temes, que han donat cos a aquest II Cicle de Conferències.

Qui millor que el propi conferenciant per explicar-nos-en l'últim? Ell, té la paraula:

«El treball que us presentaré no és pas fruit del meu esforç, sinó de la cooperació de molts d'altres. No sé si és vituperable o bé digne de lloança el fet de què dels meus entusiasmes, que encar són molts, en vulgui fer partícip als demés. El cas és que en les nostres excursions setmanals que no sols les fem per desentumir les cames sinó per intercanviar idees durant la caminada i també, no cal dir, per fer algun esmorzadic als Angels o per assaborir, asseguts al sòl de terra, unes costelles de xai tendre, exquisidament adobades pel nostre amic Estrach, acostumo a gallejar d'una certa erudició local que és tot el que puc aportar de la meva part davant les conteses plantejades. I les nostres excursions no s'aparten quasi mai d'aquest marc local. La ciutat de Girona sempre la tenim als nassos i em corprèn com ho deurà fer a qualsevolga esperit, mitjanament sensible, si aquest es planteja el contrast que ofereix la ciutat quan se'l compara amb el paisatge dels voltants. Emmanllevant a Bajora si volguessim aplicar la visió que el nostre admirat novel·lista basc ens dóna de la ciutat de Cuenca, diríem que Girona té quelcom de castell, de convent i de santuari.

Si la geografia física, tal com veurem, mana moltes vegades en l'esdevenir dels pobles, les ciutats, creació humana, emplaçades en els llocs adients que els hi senyalà aquella, també planen sobre les ments endegant les formes de vida. I Girona que és una teoria de pedres calcàries i arenisques que imposen no sols pels edificis que han vestit, sinó per l'esperit que animava a aquells que les planejaren i construïren imprimeix l'encunyament de què ens parlava el Dr. Llaneres –més o menys precís i durader a les persones que ens ha tocat viure a redós d'una escenografia, quan menys per mi, suggestionant.

Deixem per una altra ocasió a la Girona conventual i quedem-nos amb la castrense i des d'ara ja podrem dir que no hi ha indret dels voltants de la ciutat que en una època o altra en el devenir dels temps, dits històrics, no hagin estat petjats pel pas marcial de l'invasor o bé pel caminar inquiet de l'invadit. No obstant són ben poques aquelles ocasions en les que el nom de la nostra vila hi figuri barrejada. Mireu si n'era de lluny quan en deien carrer de Girona. En poques ocasions veurem que es faci esment del què per mi ha estat sempre un santuari perenne de la civilitat car mai hem tingut muralles que encerquessin ni fets guerrers per vanagloriar-nos. I no obstant en el curs dels temps, Girona ha sofert prop d'una trentena de setges, essent sols en els de la Guerra de la Independència i amb motiu de la seva llargària que a Cassà hi arribaren moltes guspises. Cassà i per afegidura la Gavarra... i és que Cassà queda fora de mà dels camins dels invasors que, en realitat són aquells que proposa la geografia.

Aquesta conversa no és ni més ni menys que una posta a punt de les meves manies o si ho voleu dir d'una altra manera dels meus hobbys. Per donar una certa amenitat a aquestes insensateses i heus ací el perquè del retard, he sol·licitat la col·laboració dels meus amics Gonzàles, Estrach, Dr. Bohigues i els conspicus de la Colla Excursionista Cassanenca que no me l'han pas regatejada, ben al contrari com veureu, han respost amb escriure amb el seu intel·ligent saber fer.

En realitat tan ells com tota la plegada d'altres amics més o menys assidus en les nostres sortides, hi tenen de veure molt amb les, si en voleu dir, conclusions, puix que encar que són cronològicament un home que pertany a unes generacions superades i arramblades, sento la pruija de no abandonar-me al fet irreversible de la vellesa, cercant les alenades renovadores de les promocions posteriors perquè em continuïn pastant el meu intel·lecte com ho fan el canviants agents atmosfèrics sobre les estructures velles de les Gavarres.

On són les Gavarres? Què són les Gavarres? Un dia del mes de gener de l'any 1.939 em trobava a Cassà. Habia rebut l'ordre d'organitzar unes

dependències on es pensava evacuar el malalts i malaltes de l'Hospital Civil per deixar més lliures en aquest els serveis destinats a rebre els ferits procedents dels fronts que s'esfondraven. Em vaig trobar amb dos metges xecs que havia conegut dos mesos abans. Ambdós xapurrejaven castellà. Jo ja havia complert el meu comès i el tren descendent de Sant Feliu qui sap l'hora que passaria. Tots tres estiguérem d'acord que el millor que podíem fer era anar a estirar les cames. Pel camí trobàrem el meu amic Joan Torras per sobrenom en Joan de Lloret i aquest ens digué: Perquè no anem a can Mascordet? Sortírem de Cassà enfilant la carretera de La Bisbal. Deixàrem la casa de can Carbó del Firal a la dreta. Així com també el llit del vell camí de La Bisbal. Em vaig entretenir observant unes parets segades fins als seus fonaments i que formen el marc del que fou la primitiva casa pairal dels Carbó, cremada i esquarterada pels francesos, els gavatx com els hi deien, en una operació de represàlia quan assetjaven Girona. Seguïrem carretera amunt, que es fica per entre mig d'uns turons que l'ombregen. A l'esquerra del rec que baixa prop de la carretera i que en vorejar les cases de la carretera en diem el torrent, hi ha a can Català del Castell i el Puig de la Castellana i a la dreta el Puig d'en Barnés o de can Carbó i els turons d'en Germà i de la Miloca. Després recordo que la carretera s'obre en una clariana que en diuen els camins blancs amb un sòl de gresa rica amb cuarç i mica i amb pocs fel-despats. El sol s'hi reflexa com un mirall i cruixés grinyolant en trepitjar-lo. Allí ens vàrem trobar amb la gent de can Mascordet que treballaven amb uns aires desesperançats arrencant naps d'aquells camps de terra prima. Ens hi vàrem acostar i després de saludar-nos i per animar la fredor del diàleg jo que els hi vaig preguntar: On són les Gavarres? I el vell de can Mascordet dirigí el seu esguard com qui mira cap a mar i ens assenyala, dient: Cap allà. I ho feia en direcció als Metjes i Romanyà. Com que el gel s'havia trencat el bon home se sentí esbarjós. Ens identificà la cloterada de la font del Ganso, i la que formen les dues rieres quan s'ajunten prop del Molí d'en Vilallonga i que més tard és buiden a la riera de Verneda prop del Molí de la Capsana. I, ens mostrà el Puig Galdric (o Aldric) i el Puig Gros d'en Gironès el més alt de la graonada de tres. Ens parlà del Puig d'en Mascort on des del cim s'albira Sant Feliu. Ens parlà de la Creu de les Monges i de la costa llisa que per la seva vertent de llevant porta les seves aigües cap al riu Daró. Callà per uns instants mentre mirava cap a ponent i extenent l'index de la seva mà dreta ens digué: Allí hi ha el Puig dels Cristians i la serra llarga d'en Frigola que és un muntanyot estirat que té una cara que mira cap a migdia i que en diuen el solei de cal Bord i més a ponent el Puig Ventalló. Després amb una majestat que m'impressionà obrí els seus braços i em digué: Suara de totes aquestes muntanyes en diem les Gavarres .. Per primera vegada a la meva vida, ja complerta la quarentena sentia parlar un llenguatge completament nou per a mi. Era la veu d'un home que mai s'havia mogut d'aquells

indrets. La tarda era plàcida i el sol de posta en reflexar-se en aquelles vertents cobertes de pins i de suros i d'un espès sotabosc ho feia amb unes tonalitats verdejants que en el declinar del dia canviaven paulatinament per unes altres de tons blavosos i anyils.

Un altre dia, molt més cap aquí, estan a can Balmany de Panedes junt amb el meu fillol vaig preguntar al seyor Paradedada masover, on era la Gavarra i ell em contestà allí on acaba el pla. Com anys enrera m'havia dit l'avi Mascordet aquest masover em repetia: Terra prima tan com vulgui.

Però ni la meva infància i tampoc en l'adolescència no recordo mai haver sentit parlar de les Gavarres. Sabíem que els Barril i els Llac i els Cama o bé els Salvador eren de Romanya; els Bota, de Verneda, així com el Limbo. Ens parlaven de can Gironés i de can Vicensó del Metges i de can Mascordet d'on baixaven els reigs i de cal Bord on s'hi feien berenades, també de can Canet de Santa Pellaia i de can Llinàs del Castellar, bé de can Preses de Montnegre i del curandero de Sant Mateu, adés de la Mare de Déu del Angels, adés de la serra de Sant Miquel... en el parlat de cada dia no es solia esmentar el nom de les Gavarres.

No és doncs d'estranyar que entre els escriptors, historiadors o cronistes dels temps de la Guerra de la Independència hi trobem referències directes del nom. Es parla de les muntanyes situades a llevant de Girona; del Castellar i de Santa Pellaia; de Fitor i de la Ganga... però de les muntanyes amb la seva totalitat mai. Serà molt entrada la segona meitat del darrer segle quan l'hisxendat Heras de Puig en un article publicat en la magnífica Revista de Girona ens en parlarà. Es tracta d'un estudi a propòsit de la plaga de la fil·loxera que devastà les vinyes europees i que tal com veurem abundaven a les cares de solei de la nostra serralada. Però aquelles plagues que en molts indrets com l'Alt Empordà o el Penedès causaren la ruïna total d'una economia estintolada amb el monocultiu de la vinya, ací si bé es veritat que el cop fou acusat, però els propietaris optaren per aterrar les vinyes i en son lloc plantaren suros que en aquella conjuntura eren més prometedors i rentables. Requerien molts menys cura, menys jornals i es podien vigilar des de la ciutat molt de tant en tant. Es ací quan començà el declivi d'unes formes de vida primitives i tancades i que foren la nota senyera d'aquestes contrades.

I és també amb motiu d'un altre desastre quan les Gavarres prengueren una gran actualitat. Un foc que començà a la font de can Carreres de Santa Pellaia pel mes d'agost del 1928 i que va formar, tal com diu Ruyra, dos grans rius de flames que muntanyes avall envaïren els boscos de l'Empordà pel costat de Madremanya i la gran serralada de la Mare de Déu dels Angels. L'escriptor Ruyra va fer una campanya pro-damnificats des del diari La Veu de Catalunya secundat des d'altres llocs per molta gent. Manuel

Tolosà en aquella ocasió fou un magnífic cooperador del fecund novel·lista. Ruyra situa les seves cròniques a Montnegre de la Selva, parlant, però, «del pavorós incendi que ha devastat les Gavarres on radicaven les meves propietats».

Nosaltres creiem que el nom de Gavarres li ve dels ganxons, el que vol dir que es tracta d'un concepte mariner. En el diccionari de mossèn Alcover tan ric amb toponímies trobem dues explicacions per aquest nom. L'un seria per la seva sinonímia amb la flor gavarra o sigui amb la rosa canina que s'hi dona molt. Es un arbust d'unes flors blanques o rosades quin fruit conté uns granets que en contacte amb la pell produeixen coïssor. L'altre vol dir barca, embarcació ampla i sòlida. Els boletaires i els compradors de suro ganxons, quan s'arribarien més enllà de Romanyà o de Vallbanera en trobar-se al bell mig del nus muntanyós, ric en formes ampuloses i barroques el compararien amb una gavarra... com també ho farien els mariners i pescadors en allunyar-se mar endins prenent-les com a punt d'orientació. I per a recolzar aquesta darrera afirmació us diré que el gran trescaador de muntanyes Vicens Martí em diu que un puig situat ja ben dintre de la serralada pirinenca i conegut amb el pic de Bastiments, té en aquest cas un significat mariner. Mar endins els navegants del golf de Lió l'albiren a la llunyania i li donen el nom de bastiments car per la gent de Provença aquesta paraula vol dir barca grossa. «Set bastiments partiren de Marsella» s'enceta la primera estrofa d'una molt vella cançó que mossèn Alcover ens recorda en el seu magnífic diccionari.

I el recordat Gaziel ens diu que «caminar per les Gavarres es una mena de goig tan delitós com navegar entre Blanes i Cadaqués» i que en aquells indrets situats després de Romanyà i Vallbanera que en la seva adolescència no hi havia, fora dels seus casals penjats a la cresta de la serra, més que bosquíries i soletats profundes només transitades de biaix, molt de tard en tard, per pastors esquius, escamots de caçadors, colles de carboners, senglars, llops i guilles... i en un altre lloc diu: «Més enllà de Romanyà, en plenes Gavarres»... i ahir el meu fillol em deia que un home molt matiner de Llagostera ha adquirit una respectable quantitat d'ases per traslladar des de Romanyà al cor de les Gavarres als turistes que aquest estiu tindran ganes d'esplaiar-s'hi.

El patrici ganxó senyor Patxot quan s'allunyava de la terra natal es despedia de la Gavarra que la veu des del mar, situant-la com és de suposar, després, de tot el que vinc dient, a aquella part de la muntanya que tanca pel sector nord-est la plana de la Vall d'Aro. I Josep Pla en voler veure una més àmplia significació a la fins abstractió localista de les Gavarres i en un generós esforç intel·lectual per comprendre la totalitat del país ens diu que «les Gavarres es aquesta serralada de perfil arcaic que està unida a la nostra vida, amb la de les generacions anteriors i que són unes reminiscències que les portem dibuixades en el nostre cor i en el nostre esperit. Elles ens estimulen a tenir una pàtria».

Reunió General de Socis

Ens plau assabentar-vos que el dia 9 de Setembre a $\frac{2}{4}$ de 10 del vespre tindrà lloc al Local de la Colla, la Reunió General de Socis corresponent a l'any 1965.

Ordre del dia:

- Elecció de President
- Nombrament de la nova junta
- Estat de comptes
- Lectura dels nous estatuts
- Comentaris i preguntes

Esperem la teva assistència.

LA JUNTA

Des del dia 15 de Setembre

Montserrat Ruscaleda Nadal

seguirà les classes

d'Anglès i Francès

Cassà de la Selva

MOBLES FONT

Carrer Guimerà, núm. 1

Taller: Carrer Nord, núm. 40 - Telèfon 187

BANYOLES

* * *

— Sucursals a **PALAMÓS** i **L'ESCALA** —

* * *

Representant a **Cassà de la Selva:**

Francesc Serra

Grup Associació Ntra. Sra. de les Sogues

Local núm. 1 - Telèfon 247

Soci .....